

Edini odgovor, ki mi ga najde srce na ta žgoča vprašanja, je: »Kazen usode.« Vi tega ne okušate. To Vam bodi zadoščenje.

Tudi otroci hodijo svoja pota. Vem, ni drugače mogoče: življenje je to. Zreli sad odpade drevesu, otrok z leti staršem. Odraščajo, govori jim srce in jih vabi na druga pota kot so jih hodili, dokler je bilo srce samo za mater in dom in jim ni še nič govorilo o življenju, o ljubezni. Ne morem, ne smem se pritoževati. Doživljam, kar doživlja vsaka mati. Otroci delajo, kar smo delali nekoč mi. Usode večna pota. In vendar je tudi v tem bridkost. Vi je ne poznate. Blagoslov je to.

Vem, vse se godi, kakor bi bila morala naprej vedeti, da se bo godilo. A je vendar težko; vendar lega ob tem na srce utrujenost kakor utrujenost jeseni v prirodi. Tiha bridkost se vsiljuje in vseljuje v misli. Tako odpada polagoma od človeka vse kakor v jeseni sad od drevesa. In ko ga tako vse zapušča, se misli tako rade obračajo nazaj v pomlad, vračajo nazaj v mladost, v lepe, solnčne dni. Tako mislim zdaj pogostejše in pogostejše na Vas. Razmišljam, kako bi bilo, če bi si bila midva dala roke za življenje in bi šla skupaj skozi življenje. Bi li bila danes tudi tako samotna in utrujena? Morda ne. Že zato ne, sodim, ker ste bili Vi globlji kot oni, ki sem ga volila; ker ste bili resnejši. Ni Vam bila vse šumna družba, dovolj ste bili sami sebi. Umeli ste pač govoriti sami s seboj in s svojim srcem in svojo dušo — da je to največja umetnost na svetu, trde nekateri; meni se zdi, da je tudi najlepša. Takim ni nikoli dolgčas. Tako bi Vam morda tudi ob meni ne bilo, dasi na mojih licih ni več tiste lepote, ki ste jo nekdanj ljubili. Pomislite, močno sem že osivela. In moje oči, ki ste mi nekajkrat pisali o njih tako laskavo, nimajo več nekdanjega življenja in bleska. Utrujene so. Cela množica gubic se je že nabrala ob njih, dalje in dalje se razpredajo po licih... Kakšni ste pač Vi? Imate še tiste mirne, globoke oči? In še tisti otroško vdani, nedolžni smehljaj? Ali ste morda tudi že Vi osiveli? Tako je prišla za oba jesen? Pa zaveje morda jutri, pojutrišnjem hladni dih smrti in naju odnese s tega pozorišča, kakor odpihne jesenski veter suh

list. Kateri bo umiral laže? Sodim, da Vi. Na nikogar niste navezani, od nikogar se ne boste poslavljali z bridkostjo, ločili s trpljenjem.

Videla bi Vas rada še enkrat. Morda bi Vam mogla povedati, da sem v resnici ljubila le Vas. A bili ste pretihi. Drugi so govorili glasneje, postavljali se smejeje, smejali se bolj razposajeno, ropotali bolj mogočno in samozavestno s sijajno bodočnostjo. Pa so mi omamili mlado, neizkušeno, lahkoverno srce. V življenju je videz in drznost več nego skrita cena srca. Tako sem šla pot, ki sem jo potem morala hoditi in ki sem jo hodila pošteno in zvesto, kar mi je sedaj edina tolažba. In upam, da se ne pregrešim zoper svoje poštenje, če Vam sedaj, v življenja jeseni, ko me pač ne bi več ljubili, če bi me videli odevetelo, utrujeno, povem po resnici in pravici: ljubila sem Vas...

Morda mi bo laže po tej izpovedi, tem laže, ker čutim, da se ne bodeva nikoli videla in mi ne bo treba zardeti pred Vami, da sem Vam priznala, kar sem vsa ta leta nosila pokopano globoko v srcu. Želim Vam, dragi prijatelj, da bi bili srečni, srečni vsaj zdaj v jeseni življenja, srečnejši nego Vaša vdana Francka.«

Solnčni žarki so medtem, ko je mož počasi bral, užival s sladkostjo in bridkostjo slednjo besedo, izginili iz sobe. Hlad je napolnil sobo, da se je bralec zdaj zdaj stresel, od hlada, še bolj od srčne boli. Veter zunaj je postal močnejši, kakor bi z velikim, bolnim nemirom nekogar iskal, je tekal okoli voglov, jokalo z zateglim, obupnim glasom.

Mož je prečital. Roka s pismom se mu je povsila na mizo, oči so se mu zameglile. Naslonil se je z lehtmi ob mizo, objel si z rokami glavo, solze so se mu vsule po licih ter padale na pismo na mizi...

OBUP.

STONE SELISKAR.

Sredi noči je zavpil nekdo.

Kdo vendar si, ki kličeš v noč?

Ali si fant, ki k ljubici greš,

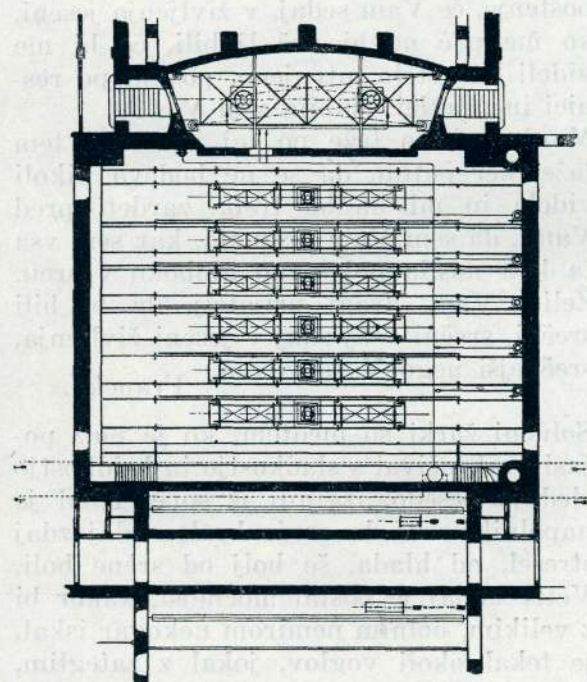
ali si ptič-skovir, skozi vihar leteč,
si duh-nepokoj, za bliskom hiteč?

Skozi okno gozdovi šume,
obraz moj na mizi leži
in srce drhti v klicu noči —
Kdo si?

Ah, sedaj vem!
To je bil vzdih srca
mojega, tvojega — vseh ljudi,
ki kolnejo noč.

In vzdih je obup,
v obupu je dolga noč!

Rdeč sij lije v papir —
pesem sem pisal iz veselih dni —
zdaj je ožgan papir,
je ožgan obraz
in črn kot žalost teh dni.

DVORNO GLEDALIŠČE V WIESBADENU,
TLORIS ODRA.

SRENJA.

JANEZ JALEN.

Drama v štirih dejanjih.

Čas: Po letu 1900.

Kraj: Slovenska vas.

OSEBE:

Pogačar Lovro, gospodar in podjetnik; vdovec; živita mu dve hčeri:

Martina, starejša, v zavodu vzgojena,

Dana, mlajša, je dovršila trgovsko šolo.

Franica, njegova sestra, gospodinji in nadomestuje hčerama že izza mladih let mater.

Ržen Ivan, inženir; po starših je podedoval kajžo.

Gros Viljem, tovarnar, ima v bližini vilo za letovišče.

Franci, njegov sin, inženir.

Ovsenek Jernej, kmet, načelnik srenje.

Pozorišče — od gledalcev.

PRVO DEJANJE.

Pozorišče: Salon pri Pogačarjevih. Na levi vrata na hodnik, na desni v sobe. Zadaaj veranda, z nje stopnice na vrt. Na vsako stran verande okno — oprava je bogata, lepa in okusno izbrana. Na levi: spredaj miza z divanom in fotelji, zadaj kredenca. Na desni: spredaj visoka peč, zadaj mizica s stolčki. Na verandi pletena miza in stoli. Na mizi časopisi in nekaj knjig. Ob oknih zastori; po stenah slike, svete in posvetne; naokrog rože, vaze in kipi, drobnjarija, ki diha toploto v stanu. Od stropa visi lesteneč s petrolejko.

Nedeljsko poletno popoldne.

Martina (čez dvajset let stara, vitke postave, temnolasa, skrbno oblečena, prinese z vrta nekaj nageljnov in vrtnic, jih uredi in ljubeče poljubi).

Franica (ne manjka ji dosti do petdesetega; še se ji pozna, da je bila mlada lepa; oblečena je kakor ženska iz boljše družine v kuhinji; vstopi tiho od desne in se dobrohotno smehlja nečakinji): **Martina!** Ali bo Ivan kmalu dokončal načrt?

Martina (veselo navdušena): Nič se ne boj. Lahko ga bo papa predložil do določenega dne in takega, da bodo vodno silo v Bobnovcu prisodili nam.

Franica: Nam? — Od kdaj si pa tudi ti v družbi, da praviš »nam«?

Martina: Saj sem vendar Pogačarjeva.

Franica: No, da. — Da bo le Ivan kmalu gotov, ker drugače bi Pogačarjev vrt Pogačarjeva Martina čisto izropala.

Martina: Teta? Tistemu, ki s toliko vnemo dela skoraj noč in dan za nas, ko se še ni utegnil odpočiti od dolge poti, bi bil tudi ves vrt le majhna nagrada. Čeprav bi ne bil Rženov Ivan.

Franica (skoraj kara): Zopet si rekla »za nas« namesto »za papana«. In »čeprav bi ne bil Ivan« ni bilo treba pristavljati.

Martina: Teta —?

Franica: S cvetjem sem ti samo ponagajala. (Vedro.) Nosi mu ga, če ga veseli.

Martina: Vselej ga poljubi. (Pritisne cvetje k obrazu.)

Franica (nagajivo): In vrtnica, katere se dotakne z ustnicami, bi bila vselej rada ti.

Martina: Tista vrtnica —?

Franica: Zdi se mi, da si včasih.

Martina: Zakaj pa ne. Saj sva že tri leta zaročena. (Odhiti vesela na levo.)

Franica (resno, sama sebi): Pa bosta morda še tri, ker je voda odnesla denar za balo. (Odide na vrt.)